

Aspectele sociale ale privării de libertate

1. Caracteristicile sistemului penitenciar.

Penitenciarul este un univers revoltător, fascinant, o lume în permanentă implozie psihologica coordonate de existenta ale căreia sunt crima, eșec, patologic, stres, disperare, neputință. La prima vedere specificul vieții penitenciare pare a fi simplu în care personalul asigura servicii pentru deținuți: hrana, cazare, igiena, îmbrăcăminte, recreiere, culturalizare, securitate.

Dar cunoscând mai bine vedem dimensiunile ei și structura relațiilor, normele și valorile ei, sistemul de privilegii, raporturile de forță, stătus-urile și rolurile diferitor persoane. Spațiul penitenciar fiind un spațiu închis dihotomic penal al autorității, un câmp de forțe veșnic într-o neînțelegere bazată pe o regularitate strictă, cu urmări psihologice asupra deținutului și personalului penitenciar.

Comunitatea fiecărui penitenciar luat aparte constituie o lume anonimă, de oameni privați de prestigiu social, cu conștiința minorităților lor. Acesta este punctul de vedere al societății bazate pe normativitate socială. Deoarece o mare parte din deținuți și foști deținuți nu sunt în deplinul acord al acestei viziuni.

Specifică mediului de detenție este lipsa de libertate, o chestiune socială ce împiedică cazuri de devianță sau inadaptare, o realitate prezenta caracteristica societății din toate timpurile până în prezent.

Un sistem penitenciar reunește în sine 3 elemente de baza:

1. Modalitatea executării privațiunii de libertate.
2. Tratamentul aplicat deținuților:
 - criterii de separare;
 - drepturi;
 - obligații;
 - activități culturale educative.
3. Organizarea propriu - zisă a penitenciarului:
 - tipul de deținuți;
 - grupul de deținuți;
 - personalul penitenciar.

Pe baza acestor 3 elemente sunt mai multe sisteme penitenciare începând cu:

Sistemul Pensilvania din orașul american Philadelphia unde a fost folosit din 1790, cunoscut ca sistem celular sub 2 forme:

- a) sistem celular absolut: unde deținuții erau obligați să păstreze o tăcere totală, nu comunicau cu nimeni, erau scoși la plimbare separat.
- b) Sistem celular de separațiune: deținuții izolați unul de altul, puteau comunica doar cu personalul închisorii.

Sistemul Aubirian creat în 1820 în Aubira cunoscut sub numele de "silence sistem": deținuții stau izolați în celule doar noaptea, ziua muncesc în comun, păstrând tăcere.

Sistemul Reformativ aplicat în 1876 la penitenciarul Almira din New - York. Pedepșa nu avea termen fix: nu depindea de gravitatea faptei comise, ci de compararea deținutului pe timpul executării pedepsei. Deținuții erau împărțiți în trei clase: cine atingea prima clasă, cea mai bună considerată, după șase luni era eliberat condiționat. După jumătate de an de libertate, eliberarea devenea definitivă. Sistemul Progresiv de la izolare și disciplina severă la drepturi și activități diverse într-o atmosferă de încredere; are 3 forme:

- a) englez: într-o perioadă de 8 - 12 luni deținutul era sever izolat ziua și noaptea; în a doua perioadă era ținut separat noaptea iar ziua lucra în comun cu ceilalți deținuți; în ultima perioadă, deținutul era eliberat provizoriu, dărm supravegheat;
- b) irlandez: asemănător cu cel englez cu deosebire că înainte de fazele a doua și a 3-a, deținutul era dus în instituții unde se investiga starea morală și rezistența la tentații a acestuia;
- c) belgian: tratamentul se desfășoară în patru etape: reeducare, readaptare socială prin tratament dirijat într-un climat de încredere, per-liberare, eliberare condiționată.

Sistemul în comun. Deținuții stau permanent în comun, administrarea penitenciarului este simplă și economică; singurul aspect negativ îl constituie contagiunea morală și învățarea tehnicilor infracționale. Cel mai răspândit în prezent sistem de detenție.¹

Penitenciarele mai pot fi clasificate după următoarele tipuri:

- a) regionale: pentru preventivi;
- b) de transfer: cel mult o luna, în vederea regrupării deținuților;
- c) pentru deținerea celor cu infracțiuni grave contra securității statului;
- d) pentru munca silnică;
- e) cu regim sever pentru deținuți care au comis abateri;
- f) pentru bărbați;
- g) pentru femei;
- h) pentru minor. Viața în penitenciar și sistemul de detenție se mai structurează și după criteriul tipurilor de norme și legi, valori, obligații pe care deținutul trebuie să le respecte.

În penitenciar acționează 3 tipuri de norme:

1. organizaționale - normele de acest tip include mecanismul de funcționare a instituției penitenciare;
2. acționale - regulile colectivității deținuților.
3. relaționale – modalitățile considerate cele mai eficiente în raporturile deținut - deținut, deținut - grup, deținut - personal.

În paralel cu aceste norme în penitenciar există și norme oficiale și neoficiale:

- oficiale - urmăresc atingerea obiectivelor instituției: productive, educative, preventive.
- neoficiale care exprimă generalizarea experienței dobândite de deținuți cu scopul de a crea relații și condiții suportabile pe parcursul executării pedepsei, acționând doar în interiorul grupului de deținuți.

Fiecare deținut are obligația de a respecta aceste norme și reguli. Nou venitului în penitenciar i se aduc la cunoștință aceste regulamente. Aici cea mai mică greșeală este sancționată. Sancționarea variază în dependența de durata șederii, vechimea sa în penitenciar, starea de recidivă, vârsta deținutului, status-ul și rolul.

Din toate acestea relevăm modalitățile de interiorizare a normelor informale a grupului de deținuți:

- Conduita individului este în funcție de statutul actual: odată intrat în penitenciar subiectul va acționa conform normelor situației date.
- Deținuții cu vechime sunt mai dispuși spre cooperare și ajutor, cu scopul ca noul venit să se conformeze grupului.
- Uneori aderarea la sistemul de norme și valori informale are rolul de mecanism de securitate, apărare.
- Gama de reguli, obiceiuri, ierarhii este admisă mai ușor de deținuți cu un grad foarte scăzut de instruire.

Normele și valorile neoficiale în general au menirea de a conserva un sistem de relații în avantajul deținuților cu pedepse mari, pe termen lung de pedeapsă. Aceste norme fiind impuse de relații de putere din nevoia de securitate, prin imagini și perspective a vieții de după eliberare.

Condiția respectării acestor norme este ca încălcarea să nu fie vizibilă de cei din jur, în caz contrar administrația penitenciarului este obligată să-i ofere suficientă protecție pentru a se desprinde de normele impuse de grupul deținuților, ce de multe ori sunt în contradicție cu normele sociale, morale, juridice.

Activitatea normativă informală se impune pentru că vine din interiorul grupului de deținuți. Între normele oficiale și neoficiale nu există o contradicție majoră primele primind obligații și drepturi, celelalte mențin o ierarhie bazată pe prestigiul conferit de mărimea pedepsei, nivelul informației între deținuți și personalul închisorii.²

Pentru minori și deținuți tineri viața normativă pare mult mai ușoară, ei se asociază mai repede în calificarea într-o profesie, meserie folositoare. În prezent îi ajută să se integreze în sistemul penitenciar. Personalul la fel ca și deținuții au un sistem de norme și valori prin care participă la viața organizațională, explicit formulate la nivelul instituției penitenciare și legătura lor cu nevoile și aspirațiile fiecărui membru.

¹ G. Antoniu, Codul penal pe înțelesul tuturor, Editura Politica, București, 1975, pag.47.

² G. Florian, Psihologie penitenciara, editura Expert 6, București 1996, pag.57

Trebuie sa aibă o competenta vizibila, maniere agreabile, transparenta, neutralitate binevoitoare, înțelegere corecta a timpurilor în care trăim, munca depusa de către personal să prezinte o terapie sociala, de a face din penitenciar un loc unde se renaște. A avea o idee înaltă despre viață și om în situația de a administra existențe care temporar au valoarea diminuată.

În viața cotidiană a penitenciarului personalul nu are prea des satisfacții: a influența spre bine în perioada de tranziție a țării, când unele valori nu se mai respecta, când este dificil să definești binele și sensul evoluției sociale, când evenimentele vieții o iau înaintea gândirii. Diverse categorii fiind pregătite si perfecționate diferențiat bazate pe calificare si moralitate. Personalul închisorilor se găsește pe aceeași scenă cu deținuți, a fi partener de viață cu ei înseamnă a le fi superior în univers sufletesc chiar daca penitenciarul este o frontiera a civilizatei, a-ti face datoria înseamnă mai întâi de toate a fi om.

Personalul penitenciar din Republica Moldova activează în 21 de penitenciare plasate pe întreg teritoriul republicii:

- Nr.1 - în orașul Bălți;
- Nr.2 - în orașul Tighina;
- Nr.3 - în orașul Chișinău;
- Nr.4 - în suburbia Cricova;
- Nr.5 - în orașul Cahul;
- Nr.6 - în orașul Soroca;
- Nr.7 - în satul Rusca, Hîncești;
- Nr.8 - în orașul Tighina;
- Nr.9 - în suburbia Pruncul;
- Nr.10- în satul Goeni, Dubasari;
- Nr.11- în orașelul Basarabeasca;
- Nr.15- în suburbia Cricova;
- Nr.17- în orașul Rezina;
- Nr.18- în satul Branesti, Orhei;
- Nr.19- în satul Goeni, Dubasari;
- Colonia de reeducare prin munca în orașelul Lipcani;
- Penitenciar: Nr.1 - cu regim strict în orașul Rezina;
- Penitenciar: Nr.2 - cu regim strict în orașul Leova;
- Colonia de reeducare de la Pruncul.

Conform datelor furnizate de către Departamentul penitenciar în închisorile din Republica Moldova începând cu ianuarie 1992 au fost înregistrați următorii deținuți după categoriile: bărbați, femei, minori până în aprilie 1999.

Anul	Numărul total	Sexul		Numărul de minori
		Nr. Bărbați	Nr. Femei	
1992	11863	9791	1072	3585
1993	13274	12311	963	4952
1994	15233	14060	1153	6850
1995	14468	13020	1448	6154
1996	14468	13069	1497	6753
1997	19890	17210	2670	6012
1998	10165	19194	2986	9985
1999	12160	10613	1567	5447
2000	13180	11000	2070	7040

Vedem după aceste date o creștere a numărului deținuților o sporire a creșterii în rândul femeilor deținute, și a minorilor față de adulți.

Situația problematică în rândul minorilor deținuți și a femeilor deținute s-a acutizat în virtutea unor factori sociali, economici, morali, psihologici. Creșterea razei criminalității a sporit mărirea numărului populației totale deținute la fel cu criza generală din societatea noastră a influențat sporirea numărului de deținuți minori și femei deținute, ceea ce contravine Drepturilor omului. Deoarece se înrăutățesc condițiile de existență în general în închisorile din întreaga lume.

Sistemul penitenciar și condițiile lui de existență trebuie să corespundă standardelor mondiale, în limitele legii. În urma dezmembrării fostei URSS în fostele republici inclusiv și în Republica Moldova încă n-a fost creat un sistem penitenciar analog celui care funcționează în țările democratice dezvoltate din occident. În țările ex-sovietice continua să se mențină un sistem de lagăr în barăci, camere de închisoare cu detașamente ce dețin câte 50-100 condamnați, fiind suprapopulate în condiții echivalente de dormit, iluminare și aer curat.

Specific sistemului este ținerea deținuților strict în funcție de vârstă, starea sănătății, condamnare, timpul efectiv executat din pedeapsă. Minorii separați de majori, ce-i primari separați de recidiviști, încercând prin eliminarea influențelor nefaste a celor din urmafata de primii. Mentalitatea tradițională a cetățenilor o atitudine majoritară față de minoritate reprezentativă de cei care se află după zăbrele. Acestea fiind considerați cetățeni de rang inferior, care nu mai merită nici atenția nici grija.³

În Republica Moldova instituțiile penitenciare nu corespund standardelor mondiale, Legii cu privire la aceste instituții, ce reglementează activitatea lor. E de menționat că majoritatea lor sunt nominalizate să aflu într-o stare tehnică deplorabilă. Din lipsa de finanțe timp îndelungat în ele nu se efectuează reparații, multe încăperi devenind insuficiente de exploatat. Înzestrarea tehnică sub nivel creează condiții pentru diverse încălcări ale regimului de întreținere al arestaților. Timp îndelungat nu se efectuează nici prelucrarea sanitaro-epidemiologică, fapt care aduce la apariția bolilor pediculozei și tuberculozei. În asemenea condiții deținutul fiind pedepsit dublu: prima dată de către instanțe, iar a doua oară prin condițiile inumane de deținere. Este nevoie de o reformă a sistemului penitenciar în Republica Moldova bazându-se pe principiile esențiale ale celorlalte state ale lumii:

- penitenciarele trebuie să consolideze puterea în limitele legii și nu a autorității criminale.
- viața penitenciară trebuie să se apropie de condițiile de viață din libertate, deși societatea se opune acestui fapt deținând deținuții în condiții severe.
- cel mai important este selectarea și pregătirea personalului și cadrelor penitenciare prin stagiere în străinătate.
- și nu în ultimul rând condamnații nu trebuie autocriticați ei trebuie să-și dezvolte simțul autocriticiei pentru a se corecta.

Reforma penitenciară prin care să fie stabilit caracterul deschis al penitenciarelor pentru controlul social fiind eficient prin faptul că ar permite ameliorarea și a activităților penale - o direcție principală în reformarea sistemului penitenciar. Trebuie să fie efectuate controlouri în cadrul penitenciarelor și a altor aspecte ale caracterului deschis manifestat prin desfășurarea zilelor ușilor deschise în închisori, când rudele, prietenii și mijloacele mass-media organizațiile obștești ar putea lua cunoștință cu condițiile materiale de deținere a condamnaților. Ar trebui șanse de mai des publicații dări de seama ale tuturor instituțiilor penitenciare prin expedierea la toate organele de stat, organizații no-guvernamentale, pentru a putea fi recepționată și prin Internet. Specific sistemului penitenciar din republica noastră este sistemul foarte inclus cu secret la care este foarte greu de pătruns, sub care se ascunde neagra realitate.

2. Problemele sociale ale privării de libertate

Complexitatea sistemului penitenciar impune cu necesitate studierea problemelor privării de libertate. O veșnică imensitate frământată de problemele umane de o parte și de alta a grătilor, de la un caz la altul, la coordonate grupate în tipuri.

Problema libertății a frământat și mai continua și astăzi să frământă mințile oamenilor. În această soartă a lumii, ar trebui să medităm asupra adevăratului sens al vieții noastre, asupra esenței fiecăruia din noi.

³ G.Florian, Psihologie penitenciară, editura Expert, București 1996, pag.60

Faptul libertății este foarte important pentru că este fundamental conceptului și practicii revetii și întregii ordini morale.

Libertatea este scutirea de necesitate, este liber ceea ce nu este necesar. Libertatea poate fi fizica manifestată prin libertatea spontaneității, adică de violența sau de constrângere. Această libertate îi revine în general omului deși nu totdeauna în cazul deținutului. Libertatea poate fi morală, ea este scutirea de necesitatea de a fi supus legii sau poruncii unui superior, limitată de legea naturală umană. Noțiunea de drept și nedrept, virtute și viciu, poruncă și permisiune, merit și vină, laudă și reproș, remușcare și satisfacție morală și presupun responsabilitatea proporțiilor acțiunii sau libertatea voinței. Dacă omul nu este liber legile și prescripțiile, sfaturile, rugăciunile și implorările, recompensele și pedepsele nu au nici un scop. Aceste noțiuni nu implică în mod necesar libertatea deoarece se verifică și acolo unde cu siguranță nu există libertate așa cum îl aruncăm în închisoare pe deținut.

Combaterea libertății este constrânsă de concesiile în favoarea libertății. Nu limitarea libertății ci amplificarea este calea cea mai directă către rezolvarea problemelor umane.

Problematica de bază a privării de libertate este însăși libertatea ca condiție umană strict necesară care trage după celelalte probleme legate de pedeapsa, intimidare, readaptare, factori facilitanți în apariția tuturor dificultăților detenției.

Însuși penitenciarul este problema cea mai mare căci prin esența sa manifestă o mulțime de probleme. Nu se știe dacă privarea de libertate este un remediu eficient în tratarea criminalității. Susținerea și presiunea spre performanță și schimbare vine din mai multe direcții: din partea guvernului care trebuie să facă față standardelor internaționale; din partea publicului care așteaptă informații privind gradul de siguranță al închisorilor și calitatea activităților de recuperare ce se desfășoară cu deținuții; din partea unor grupuri interesate în colaborare cu închisorile adică cu organizațiile no-guvernamentale pentru drepturile omului; cu centre universitare și de cercetări științifice; cu toți cei interesați de problema penitenciară globală cu aspecte sociale, psihologice, educative, morale, juridice.

Problematica umană din penitenciarele pentru adulți și centrele de reeducare a minorilor delicvenți este legată de:

- hiperadaptarea la viața de detenție;
- construcția cognitivă a realității la deținuții recidiviști;
- abordarea transculturală a recidivei;
- victima în viziunea deținuților;
- alienarea la deținuți cu pedepse mari;
- liderul harizmatic în comunitatea deținuților;
- dinamica personalității condamnaților pentru crime abominabile;
- comportamente aberante în detenție;
- patologia sexuală în penitenciar;
- supraaglomerarea închisorilor;
- violența în grupurile de deținuți;
- stilul de viață la recidiviști;
- problematica psiho-socială a femeilor deținute;
- schimbări calitative în delicvența minorilor;
- deținuți cu diverse tipuri de handicap;
- calitatea vieții în detenție;
- stilul de viață al personalului;
- structura valorilor gardianului.

Din primele clipe în care a intrat în închisoare subiectul se confruntă cu o serie de probleme în primul rând de adaptare la regimul, normele și regulile de detenție.

Pentru orice om privarea de libertate este o situație deosebită, de coexistență în comun a unor persoane diferite după vârstă, sex, limbă, religie, opinie, temperament, caracter, origine națională, statul economic și social. Fiecare deținut trăiește diferit momentele adaptării care pare a fi ceva simplu. Dezorientat, dezamăgit, disperat, părăsit de familie deținutul simte nevoia și integră în noul colectiv. Nu are de ales între izolare sau conformare. Izolarea îi va face și mai grea viața conformându-se se adaptează la situația de deținut. În aceste

momente penitenciarul prin personal trebuie să sprijine deținutul moral, fizic, psihologic prin cele mai eficiente mijloace.

În ce privește construcția cognitivă a realității la recidiviști ei au planuri bine întemeiate pe viitor este o problemă deoarece majoritatea din ei nu vor mai fi reeducați niciodată. După părerea lor viața penitenciară este ușoară, sunt mulțumiți, nu au remușcări, profită de orice ocazie pentru ași atinge scopurile, sunt violenți, influențează celelalte categorii de deținuți, au pe conștiință mai multe acțiuni criminale, tot timpul se cred cei mai neîndreptățiți. E o situație de problemă deoarece după afirmația lui Emile Durkeim crima este normală într-o societate fiindcă dacă ar lipsi este cu totul imposibilă... A pune crima printre fenomenele de sociologie normală înseamnă nu numai a spune că este un fenomen de neînălăturat deși regretabil datorat răutății incoibile a oamenilor înseamnă a o afirma ca un factor al sănătății publice o parte integrantă a oricărei societăți sănatoase. E și mai greu să convingem un recidivist că nu are o părere, o purtare corectă ci autosocială într-o perioadă atât de schimbătoare, de tranziție a societății noastre.

O altă problemă privește abordarea trans-culturală a recidivei. Dacă primul contact cu penitenciarul este distrugător fizic, psihologic, social atunci cum de explicat fenomenul recidiva și mulți-recidiva. Înseamnă că tratamentul a fost un eșec. Poate că este nevoie de un regim mai strict, ori existența unor închisori speciale pentru recidiviști. Recidiviștii alcătuind o parte foarte numeroasă din deținuți prin problema existenței față de cei obișnuiți a unor diferențe în ce privește modul de viața și atitudinile lor. Această diferență este unul din argumentele care justifică dezbaterile frecvente asupra instaurării stabilimentelor speciale sau cu securitate întărită.

Pentru reformatori, recidiviștii reprezintă simbolul eșecului oricărei masuri de reclusiune penală, al neputinței tratamentului penitenciar. Pedepsa revizează mai întâi să fie "utilă societății" prin reeducarea comportamentelor.

Pentru a recidiva efectele sunt așteptate în principal de la pedepsele cele mai grele: anterior pedeapsa cu moartea, mai puțin este eficientă în prezent amenda sau alte pedepse în afara închisorii. Efectul se vede prin privarea de libertate sau amenințarea cu privare de libertate.⁴

Trebuie să fie folosite noi modalități pentru diferite categorii de recidiviști: pentru cei ocazionali, care incidental au comis crima e nevoie să se aplice o pedeapsă de intimidare, celor ce pot fi reformați, o pedeapsă reeducativă, cei ce nu pot fi reformați, trebuie neutralizați printr-o pedeapsă cu o durată mare. Uneori nici aceste tratamente nu ajută pentru că un recidivist nu a fost nici intimidat, nici readaptat într-o pedeapsă precedentă. Această problemă va fi rezolvată când se va estima că intervenția penală produce un efect pozitiv dacă numărul recidiviștilor se va micșora.

Recidiva este întotdeauna interpretată ca un rezultat, chiar dacă prin termeni inversați: de la o capacitate de a face bine, la o capacitate de a face rău. Închisorii îi rămâne funcția de neutralizare, eficiență temporară.

Problematika fenomenului recidiva poate fi analizată de la relația șomaj - criminalizare. Ambele fiind o arabilă a stilului de viață. Mulți deținuți reveniți în penitenciar explică, motivează acest lucru prin șomaj, stare care a determinat marginalizarea lor și o pierdere a stimei sociale pe care o aveau. Sărăcia și inegalitatea pot împinge individul la crima, lipsa unor mijloace legitime de azi atinge scopurile aprobate de societate, în anumite circumstanțe unii indivizi încearcă să le obțină prin mijloace nelegitime.

În perioada actuală, schimbările sociale au făcut ca ideea de egalitate să marcheze profund scutimentul de justiție al oamenilor, și în special al celor ce beneficiază puțin de procesele sociale noi. Aici apare ca rezultat discripanta dintre ideologia egalității sociale și realitățile de fapt devenite mult mai profunde: cei privați de resurse materiale și cei privați de drepturile umane fundamentale. O reducere a acestor șanse a criminalității ține de : domeniile relațiilor din familie, cu prietenii; de domeniul social: investițiile afective în familie, educație, prestigiu, cariera, perspective pe viitor; convingerile morale la fel îi poate face pe oameni să evite activitatea infrațională.

În ce privește stilul de viață al recidiviștilor ei au valori și interese diferite de cele ale nerecidiviștilor. Ei doresc drepturi mai mari. Program TV permanent, decret de grațiere, hrană mai bună, lăsarea parului, asistența medicală mai bună, mijloace audio-video personale. Au cerințe mai mari liderii ce provin din

⁴ L.Brian, Enciclopedia ucigasilor în serne, Editura Humanitas, Bucuresti, 1996,pag,18.

categoria lor. Ei se socot mai presus de ceilalți deținuți, au drepturi mai mari; În aceasta și constă problema stilului recidivist de viață.

Din studiul personalității recidiviștilor rezultă că acestea caută mereu experiențe și activități gratifiante, tind cu înverșunare - cât timp sunt la libertate - spre tot ceea ce le poate oferi satisfacții imediate. Din această cauză, pierderea libertății este resimțită cu atât mai dramatic, cu cât ei nu sînt obișnuiți și nici nu acceptă de bună voie vre-un fel de restricții. În aceste condiții detenția este nu numai privarea de libertate în mișcare și acțiune, ci și o ruptură drastică în comportamentul obișnuit, preferențial al infractorului.

Pentru orice cadru juridic ori penitenciar este greu de lucrat cu un deținut recidivist, pe lângă celelalte caracteristici mai are și antecedentele sale și "școala penitenciarului". Această experiență "tragică" umană lasă urme adânci de neșters în psihologia individului, în comportament și caracter, în raporturile sale cu autoritatea. Chiar dacă individul fost recidivist și-a schimbat atitudinea sa față de viață, ea poate fi temporară, nu este exclus că după două comiteri de crime să nu fie comisă o a treia crimă cum ea poate și să nu mai aibă loc niciodată. Însă în toate cazurile de recidiva, alături de noile fapte incriminate anchetatorul trebuie să examineze atent experiența de penitenciar a învinutului spre a avea o imagine completă asupra personalității sale.

O problemă importantă a deținuților este structura puterii grupului; fiind originea multor evenimente negative. Prezintă o dificultate în primul rând pentru cadrul unității de detenție ele vor da responsabilități deținuților ce îndeplinesc anumite condiții, dar sunt descoperiți liderii informali a căror autoritate este incontestabil mai mare decât a celor numiți oficial. Sunt preferați de majoritatea deținuților persoanele mediocre cu un anumit stil de comportament în relații cu ceilalți.

Din investigările efectuate a rezultat că liderul cel mai agreat este cel ce își exercită influența din mijlocul grupului și nu din fața lui. Liderul în imaginea deținuților trebuie să fie obiectiv, respectabil, forța fizică, dicție bună, inteligență, priceput în oameni. Însă nu întotdeauna aceste calități aparțin liderului grupului de deținuți, în mediul lor poate da, dar pentru societate nu. Acest lider te poate sprijini din toate punctele de vedere doar când te conformezi. Toate acestea și în general venirea în penitenciar tulbură echilibrul personalității reducându-i spațiul de viață, timpul personal, comportamentul social. Componentele sociale ale personalității privind efectele acțiunii mediului, fenomenul învățării și prin educație spontană și instituționalizată devin forțe matrice și motive care modelează comportamentul. Au loc o serie de schimbări ale personalității în penitenciar datorită influenței acestui sistem instituțional patogen care în cele mai multe cazuri dezvoltă o personalitate și mai negativă decât cum era la început.

Dinamica personalității în închisoare constituie o problemă de ordin social - psihologic cât și a individului. Foarte mult depinde de subiect. Dacă el va dori să fie tratat, dar dacă se va opune reeducării, nici un sistem de norme și regimuri nu-l vor putea dezbată de pe calea care a pornit.

Neacceptarea, respingerea socială, este un motiv puternic de acțiune și comportamentul va fi direcționat antisocial. Dinamica personalității depinde și de trăsăturile și caracterul ei, violența și agresivitatea dezvoltându-se și mai tare spre polul negativ. Brutalitatea și violența are consecințe ample asupra deținuților noi, este constituită de supraaglomerarea închisorii.

Supraaglomerarea depășind capacitatea de cazare, afectând vizibil condițiile de viață ale deținuților. Aglomerarea este o problemă organizațională ce implică modul de evaluare a asigurării serviciilor esențiale. Din punctul de vedere al deținuților efectele supraaglomerării sunt în mai multe direcții: o prăbușire psihosocială; ierarhiile de dominanță sunt bulnășate, agresivitatea crește, judecățile de valoare sunt severe, se pierde libertatea de mișcare în spațiu, e o agitație totală.

Supraaglomerarea: dezechilibrarea decalajului dintre deținuți care se eliberează și noii sosiți în închisoare; creșterea duratei medii a executării pedepselor executate; creșterea numărului deținuților cu pedepse mari; lipsa posibilității de lucru.

Uneori supraaglomerarea duce la alt gen de probleme: autorâniri, greva foamei, cădere în total pesimism, sinucidere.

Deținutul caută un remediu definitiv al nefericirii sale. Această reacție exprimă neputința individului de a se adapta la situația dată. Tentativa de a se sinucide este cel mai des întâlnită la deținuți nou veniți în penitenciar. Transformând ultimul eșec al existenței sale în eșecul vieții, gestul sinucidar nefiind o opțiune ci o negare totală a posibilității de a alege. Această soluție nu este deloc rațională deoarece practic nu există nici o situație fără ieșire limitele omului fiind infinite în ce circumstanțe nu s-ar afla el.

Cauzele cele mai frecvente sunt abandonul, doliul, separarea, eșecul sentimental, schimbările în situația sa socială, și altfel de situații. Mediul penitenciar aduce aceste elemente favorizate dar care nu joacă rol direct în finalizarea actului suicidal. Deținutul cu astfel de intenții are nevoie de un partener de disentu cu care să analizeze problemele sale, să vadă mai clar locul și rolul său în împrejurarea specifică de viață, un partener care să-l ajute să-și mărească posibilitățile de rezistență în fața greutăților, să-i găsească noi sensuri de existență pe viitor. Problema suicidalului trebuie să determine un adevărat parteneriat pentru reducerea încercărilor deținuților de ași pune capăt zilelor. Ar trebui pentru soluționarea acestei probleme aleși un număr de deținuți caracterizați printr-un grad de maturizare, și cunoștințe adânci asupra sistemului penitenciar și cu o dorință adevărată de a ajuta pe alții mai puțin dotați cu viața de închisoare. Toate acestea poate or avea un efect pozitiv reducând numărul autorînirilor, sinuciderilor, cu timpul dispărând în totalitate. S-ar schimba climatul general în interiorul zidurilor, prin faptul că o serie de responsabilități morale ar ameliora suferințele unor deținuți, deținuții înțelegând ca detenția implica și drepturi și responsabilități.

În penitenciar își duc viața și persoane cu diverse tipuri de handicap. Pentru care ar trebui să fie luate măsuri ele nu pot fi deținute în penitenciare, se vor face aranjamente necesare pentru trimiterea lor în stabilimente pentru boli mentale cât pe curând posibil. Constituie o mare problemă faptul că în instituțiile specializate sau sectoarele aflate sub conducerea personalului medical separarea deținuților suferinzi de cei bolnavi mental sau anormali. Instituția trebuie să asigure tratament psihiatric necesar deținuților care au nevoie de el.

Un tratament special ar trebui să se acorde minorilor instituționalizați în școlile pentru minori în aspect psiho-social. Trebuie accentuate formele de control social inițierea unor noi metode în educarea grupurilor sociale unde există tineri sau minori, să se ia măsuri de reeducare reinserție socială. Date fiind vârsta și caracteristicile specifice minorizatăului reacția socială în raport cu persoana celor ce comit fapte antisociale este și trebuie să fie diferită de cea a adulților. Faptul că minorul este în plin proces de formare și divinizare a procesului personalității, de maturizare socială și psihosocială ceea ce face ca intervențiile exterioare restructurate și recuperative să fie mult mai adecvate și eficiente.

Reeducarea abaterilor minorului, trebuie să decurgă în condiții normale, analizate din perspectiva mai multor indicatori: cadre organizatorice, obiective metodologice, forme de stimulare și recompensare.

În ce privește cadrele organizatorice, activitate de reeducare să se desfășoare diferențiat de fiecare instituție socială specializată care preia minorul spre reeducare.

În general calitatea vieții în detenție privind cazarea, igiena personală, hrana este oribilă în perioada de tranziție, în care șomajul s-a luat un avânt mare. Este greu de asigurat viața normală din motive economice. În special în timpul unei supraaglomerări a închisorilor. Chiar dacă material deținutul nu poate fi satisfăcut i se poate aduce o asistență morală și religioasă. Accesul la un reprezentant de orice religie nu va fi refuzat nici unui deținut.

Poate că în nevoia de remușcare, sau muștrare de conștiință pentru fapta comisă. Victima înseamnă întotdeauna ființa umană. În viziunea deținuților victima este vinovată de comiterea actului antisocial, și de șederea lor în penitenciar. Deși victimei i se acordă mai puțină atenție din partea legiuitorului, cu toate că ea poate suferi și mai mult direct sau indirect consecințelor fizice, morale, materiale, sociale. Victima poate fi orice persoană care nu și-a asumat conștient riscul, și fără să vrea ajunge să fie jertfită.

Una din cele mai importante probleme întâlnite des în penitenciare este comportamentul aberant. Din partea unor specialiști este o problemă de ordinul cel mai general pentru unii ea nici nu este o problemă. Calificată ca o problemă socială de majoritatea statelor lumii ca deviata sexuală: homosexualismul și lesbianismul. Cercetările etnografice ne demontează că în multe societăți practicele acestea erau normale și sunt strâns legate de religie.

Problematika femeii deținute este importantă din toate punctele de vedere pentru a confirma acest lucru este nevoie să amintim că și în republica noastră există o închisoare de femei în apropierea satului Rusca, raionul Hîncești. După cum au afirmat mai toate femeile cel mai greu e să înduri atmosfera moral-psihologică din detenție. Nimeni nu s-a plâns pe administrație.

Pentru fiecare persoană aflată în închisoare principalul e să poată rezista. Pentru aceasta te ajută: omenia și puterea morală. Dacă deținuta când a comis crima urmarea profitul material bănesc aici nu-i este de folos, și uneori dăunează.

În urma cercetărilor făcute pe baza acestei instituții s-au demonstrat următoarele că sunt 253 deținuți în aprilie 1998.

Studii superioare	Studii medii	Medii speciale	Medii speciale incomplete	Fără carte
67	70	11	92	2

Moldoveancă	Rusoaică	Ucraineancă	Bulgară	Belorusă	Poloneză	Țigancă
166	47	26	3	1	1	4

1 deten	2 deten	3 deten	4 deten	5 deten	6 deten	7 deten	8 deten	9 deten	11deten
90	95	25	25	10	2	2	3	1	1

Furt	Jaf	Tâlhărie	Droguri	Viol	recidiviste
102	10	27	19	2	17

1-3 ani	3-5 ani	5-10 ani	10-14 ani	14-25 ani
60	69	101	17	4

Cel mai bun remediu ar fi ca după comiterea primului act un termen min. pe o lună - două ca un fel de excursie. E puțin probabil ca aceste persoane vor mai comite asemenea acte.⁵

S-a constatat științific că o femeie poate rezista în pușcărie 5 ani maximum 7 ani apoi degradează ca femeie. E o problemă gravă ce cere soluționare femeia rămâne femeie chiar și după zăbrele. Acuma despre divinitatea problemei, explicația este simplă. Între femei mai ales în locul de detenție este lesbianism. Administrația vede și nu le interzice. Doar în cazul când asemenea manifestări provoacă nemulțumirea altora, sau dezordinea publică. Aici este ordine, stabilitate și mai multa bunăstare.

Ar trebui din partea tuturor organelor legislative să se ia măsuri de soluționare a problemelor femeii deținuți. O femeie are nevoie de alte condiții pentru trai, de existență. Chiar dacă a pornit pe o cale greșită, o femeie în penitenciar trebuie ajutată și poate este mult mai ușor a convinge o femeie, a-i arată o cale mai bună. Nu trebuie să uităm că mai întâi de toate o femeie este mamă și poate a făcut un lucru din greșeală.

Deținuții cu anomalii psihice nu pot fi scoși din societate, nimerind în penitenciar deseori încalcă regimul locurilor private de libertate. Aceasta se lămurește prin faptul că boala este rău tratată. Tratamentul trebuie să aibă loc conform defectelor. La tratarea deținuților cu anomalii psihice apar probleme de locul unde să fie plasați, cum de dovedit diagnostica, organizarea ajutorului medical. Mulți savanți fiind de părerea că acești deținuți să fie plasați în stabilimente de munca care corecțională cu anumite condiții, regim mai eficient deferit de celălalt contingent de deținuți pentru el fiind mai grea adoptarea în detenție metodele folosite acolo, pot să nu aibă efect este nevoie de întreținerea acestei categorii de deținuți.⁶

Toate aceste probleme legate de sistemul de detenție au în primul rând consecințe asupra deținuților ele nefiind rezolvate la timp distrug totul. Pentru a face mai ușoară viața condamnaților este nevoie de rezolvarea la timp a conflictelor din grupul de deținuți, dintre personal și deținuți. Respectarea drepturilor, obligațiilor și normelor prevăzute regulamentul penitenciar, cât și cele ce țin de drepturile omului. Indiferent problemele de ce ordin țin politic, economic statul este obligat să asigure drepturile omului chiar și în condițiile închisorii.

⁵ "Saptamîna", Chisinau, 1 mai, pag 19;